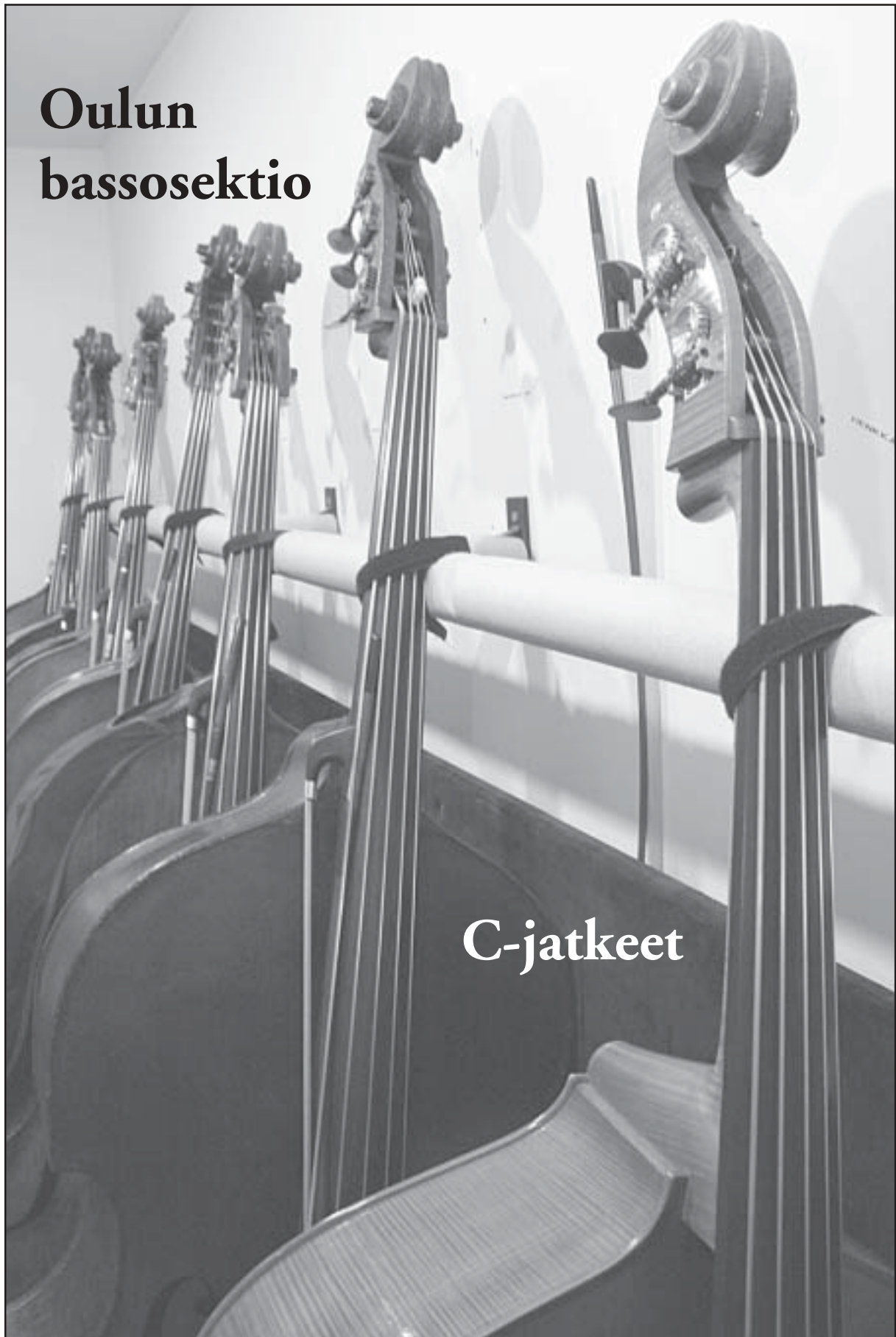

**Oulun
bassosektio**

C-jatkeet

Kontra-C

Suomen kontrabassoklubi ry:n jäsenlehti

23. vuosikerta.

Ensimmäinen lehti julkaistiin vuonna 1982

Painos 170 kpl

Päätoimittaja: Henrika Fagerlund
Toimituskunta: Yhdistyksen hallitus
Mainossihteeri: Katri Tuomennoro
Taitto: Miika Asunta
Kopiointi ja jakelu: Reijo Jukarainen
 Kerasivu Oy
 tulostus@kerasivu.fi
 puh. (09) 294 8383

ISSN 1459-7527

Suomen kontrabassoklubi ry.

Perustettu vuonna 1976

Puheenjohtaja

Eila Saikkonen
 (050) 351 3165 eila.saikkonen@siba.fi

Varapuheenjohtaja

Juha Kleemola
 (040) 738 4698 juha.kleemola@siba.fi

Sihteeri

Johannes Raikas
 (050) 380 7603 johannes.raikas@helsinki.fi

Taloudenhoitaja, jäsenrekisteri

Sami Koivukangas
 (041) 539 1873 sami.koivukangas@pp.htv.fi

Hallituksen jäsenet

Tuure Koski
 (040) 551 5311 tuure.koski@welho.com

Oskari Hannula
 (044) 330 1461 oskari.hannula@siba.fi

Tuomo Matero
 (0400) 486 729 tuomo_matero@hotmail.com

Varajäsenet

Miika Asunta (www-sivut, lehden taitto)
 Sami Koivukangas

www.kontrabassoklubi.fi

Sisällysluettelo

Infosivu	2
Pääkirjoitus	3
Kirjeenvaihtajat maailmalla:	
Zürich: Puheenjohtajan palsta	4
Lontoo: Sumujen Saarelta	5
Essen: Sihteerin päiväkirjasta	7
Kotimaa:	
Syyskonsertti ja ylimääräinen kokous Oulussa	10
Kontrabasson C-jatke, mekanismit ja sovellukset	12
Basson kanssa lentämisen stressi	19
Oulun kaupunginrokesterin bassoryhmä	21
Erkki Silvamaan haastattelu 90-luvulta	23
Eric Francett Sundsvallin äänenjohtajaksi	25
Logoäänitys	25
Ajankohtaista	26

Kansi: Kansallisoopperan 5-kielisiä bassoja.

Kontra-C on Suomen kontrabassoklubi ry:n jäsenlehti, johon jokainen jäsen voi antaa myös omia artikkeleitaan julkaistavaksi. Jutut lähetetään toimitukseen mieluiten sähköpostitse. Suositeltavin tiedostomuoto on Microsoft Word. Konekirjoitusliuskoja ja selviä käsinkirjoitettuja tekstejä otetaan vastaan postitse.

Aineisto toimitetaan päätoimittajalle:

Henrika Fagerlund
 Otavantie 7 D 54
 00200 HELSINKI

puh. (050) 441 6379

kontra-c@kontrabassoklubi.fi

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto pyydetään toimittamaan ma 7.3.2005 kello 16.00 mennessä.

Valoa, lämpöä ja rauhaa!

Kyllä kuulkaas se aika menee taas nopeasti. Vastahan se kesäloma loppui ja nyt ollaan jo joulussa! Taas se jouluhässäkkä yllätti ja taas pitäisi ennättää tehdä kaiken maailman valmisteluja ja säätöjä ennen aaton viettoa. Mikä tarkoitus tällä koko hössötyksellä oikeastaan on? Pelkkää stressiä ja hermon kiristystä? Lapset yleensä ymmärtävät ottaa joulusta parhaimmat puolet irti. Itse muistan lapsuuden joulunvietosta parhaiten aaton “kuusiterapia”-sessiot. Päällimmäisenä ei muistu mieleen paketit, ei ruoka, ei joululaulut eikä edes joulupukkikaan. Joulun taianomaisen tunnelman sai aikaan ainoastaan kuusiterapia. Ennen jouluillallista, kun oltiin saatu koko talo puhtaaksi, kuusi koristeltua, paketit pakattua, ruuat valmiiksi ja vielä riidat riideltä, keräännyimme kaikki pitkällemme makamaan lattialle kuusen alle vilttiin käärittynä. Oli aivan hiljaista ja tuijottelimme vehreää oksistoa, pieniä kuusenvaloja, kauniita olkikoristeita ja muhkeaa lahjapakettikasaa. Neniimme kantautui rehevä kuusen aromi ja kodikas kynttilän ja piparkakun tuoksu. Aikaa ei laskettu. Yhtäkkiä kiireet ja murheet olivat poissa, pehmeä pimeys, kevyt hiljaisuus ja lämmin tunnelma hellivät ja hoitivat meitä jokaista.

Mikä ero nykypäivän joulustressille! Basisteille joulu on yleensä vuoden vilkkainta keikka-aikaa. On hoosiannaa, kauneimpia joululauluja, luciaa ja ties mitä kaikkia adventti- ja joulukonsertteja ja joulumessuja. Sen lisäksi ainakin monelle opiskelijalle tuuppaa kerääntymään rästiä jos toistakin juuri joulun alle. Ja annas ollakaan kun muusikko lähtee joulun alla sukuloimaan, niin siellä on ne pitkät rivit mummeja ja pappoja jotka tykkäisi niin kovasti kuulla sitä ihmeellistä kontrabasso! Aattonakin muu perhe saattaa innostua laulamaan ja soittelemaan joululauluja. Mukavaahan se on, ei käy kieltäminen, mutta milloin sitä oikein pääsisi lepäämään?

Itse tässä jouluhässäkän keskellä ajattelin, että miksi joulumielellä ollaan vain aattona kerran vuodessa? Tiedättehän joulumielen: ollaan iloisia ja

ystävällisiä kaikille, hymyillään ventovieraillekin joulutoivotukseksi, muistellaan vanhoja ystäviä ja sukulaisia, oleillaan rauhallisesti, nautitaan jouluruuista, lauleskellaan yhdessä... Miksi kaikki tämä luksus on rajoitettu vain yhteen iltaan vuodessa? Marraskuun lopulla kävin tiimarissa ostamassa itselleni ikkunaan jouluvalot. Olen aina ennen kuulunut niihin, jotka vihaavat joulua ja kaikkea siihen liittyvää. Mutta nyt ajattelin, että jospa löytäisin sen aattoillan mielenrauhan kaikkiin näihin pimeisiin talvi-iltoihin. Jospa oppisin suhtautumaan rauhallisin ajatuksin elämiseen ja hymyilemään ystävällisesti kanssakulkijoille. Jospa... se jää nähtäväksi.

Kontra-C:n toimitustontut toivottaa sinulle oikein lämmintä ja rauhaisaa joulumieltä!

Henrika Fagerlund

PS. Oletko muuten tiennyt, että Kontra-C:llä on todella laaja lukijakunta. Ammatilaiset, harrastajat, aikuiset, lapset, opiskelijat, eläkeläiset, jatsarit, klassiset, opettajat, oppilaat... Eikö olekin vakuuttavaa! Siinä onkin sitten haastetta kerrakseen, kun halutaan saada lehti joka kiinnostaa kaikkia mainittuja ryhmiä. Helpostihan siinä käy niin, että lehti näyttää vain sen osa-alueen, jota lehden tekijät edustavat. Suurimmaksi osaksi olemme siis ammattiopiskelijoita. Pidämme kuitenkin jokaista ryhmää tärkeänä ja siksi haluaisimme mielellämme kuulla Sinun mielipiteesi lehden sisällöstä. Mitkä asiat kiinnostavat ja mistä haluaisit lukea? Enemmän henkilöhaastatteluja vai asiapohjaisia tietoisuuksia? Ja jos itselläsi on kynä näppärästi kourassa, niin lähetä vaikka suoraan tekstiä tai kuvitusta tulemaan! Julkaisemme siis mielellään myös piirustuksia ja sarjakuvia. Oletan aktiivinen ja muistat meitä sähköpostitse tai kirjeitse!

Puheenjohtajan palsta

Tervehdys suomalaiselle bassoväelle vaihteeksi täällä Sveitsin maalta!

Viime numeroa tehtäessä majailin vielä kotimaan-kamaralla, mutta nyt onkin jo 8 viikkoa vierähtänyt täällä ulkomailla ihmetellessä. Lupasin ennen lähtöänikirjoittaa kuulumisistani, joten tässä niitä sitten tulee. Puheenjohtajantehtävistä on siirrytty nyt Sveitsin kirjeenvaihtajaksi!

Opiskelupaikkanani on siis tämän lukuvuoden ajan Hochschule für Musik und Theater (HMT) Zürich/Winterthur, mikä tarkoittaa sitä, että koulu on kuten Sibelius-Akatemia, mutta rakennukset sijaitsevat kahdella eri paikkakunnalla. Päärakennus, rehtorit, isoimmat konserttisalit jne... ovat tietenkin Zürichissä ja mm. basistit ja altistit ovat sijoitettuina n. 20 min. junamatkan päähän Winterhuriin -turvallisen matkan etäisyydelle, siis. Itse olen nauttinut suunnattomasti pikkukaupungin stressittömyydestä ja rauhasta! Kävelen pääsee joka paikkaan, mutta silti tapahtumia ja toimintaakin tarjolla tarvittaessa.

Ensimmäinen viikko vierähti täällä lähinnä kesäloma tunnelmissa. Saapuessani tänne maanantaina 4.10. lämpötila lähenteli Suomen kesäsään luke-mia(+20!) ja aloin jo kaivata kotiin jättämiäni kesämekkoja, mutta onneksi ilma siitä sitten vähitellen viileni viikonloppua kohden, minkä huipensi Suomen RSO:n konsertti. Orkesteri sattui vierailemaan Keski-Euroopan kiertueellaan Zürichin Tonhallengissa heti sunnuntaina 10.10. Kiirehdin tietenkin -tottakai!- kuuntelemaan, kannustamaan ja hurraamaan sekä suomalaisille soittajille että suomalaiselle musiikille. Kylläpä se olikin hauskaa tavata tuttuja ja kuulla Sibeliuksen toista sinfoniaa, vaikka ulkomaillaoleilun uutuuden viehätyksestä johtuen koti-ikävä ei tuolloin ollutkaan vielä ehtinyt alkaa vaivata.

Lukukauden avajaiset olivat täällä virallisesti vasta lokakuun puolivälissä, minkä jälkeen tunnelmat alkoivat pikkuhiljaa vaihtua lomailusta arkisempaan suuntaan. Opettajanani täällä on englantilainen Duncan McTier, joka matkustaa säännöllisesti

Lontoon ja Winterthurin välillä. Tunteja on aina kaksi kertaa kuukaudessa neljän päivän ajan, joten jokainen Duncanin vierailu muistuttaa pientä mestarikurssia, jonka jälkeen on taas pari tehokasta(?) viikkoa aikaa harjoitteluun. Menetelmä on tuntunut ainakin minun kohdallani erittäin toimivalta, eikä eläminenkään tule niin kalliiksi kuin Lontoon- suurkaupungissa. Toisaalta paikkoja ei kuitenkaan voi edes verrata keskenään. Niin erilaisia ne ovat!

Ulkomailla olo avartaa ja pieniä yllätyksiä on aina varmasti vastassa. Itse sain täällä odotella normaalisti kaksi viikkoa kestäväää oleskelulupaa lähes kaksi kuukautta. Vasta lupa-asian ratkettua pystyin todella asettumaan paikoilleen ja unohtamaan ikuiselta tuntuvan byrokraatia-pyörytyksen. Oleskeluluvan myötä minulle avautui mm. mahdollisuus kännykkäliittymän ja sveitsiläisen pankkitilin avaamiseen, mitkä helpottavat käytännönasioiden hoitamista huomattavasti. Tämän jälkeen alkoi vuokraemäntäni ahdistelu. Hän ei voinut sietää lentolaatikkoni säilyttämistä asunnollani, joten joko minun tai laatikon -huonoimmassa tapauksessa molempien- oli lähdettävä. Taksin käyttäminen täällä on hurjan kallista ja opiskelijabudjetista johtuen päätin kuljettaa laatikon koululleni työntämällä! Matkaa kertyi n. puolen kilometrin verran ylämäkeen johtuen tietenkin vuoristoisesta ympäristöstä. Suosittelen menetelmää lämpimästi kuntotestiksi kaikille basisteille! ;-)

Kun ei anna tällaisten pikku asioiden ottaa ylivaltaa itsestään, vaikka ne aina itse tilanteessa sapettavatkin oikean olan takaa, niin oleskelu vieraassa maassa, vieraassa kulttuurissa menee jopa oikein nautinnon puolelle! Kerrankin on aikaa tehdä sitä -ja vain sitä- , mitä juuri itse haluaa. Yksi entisistä opettajistani totesikin osuvasti, että tällainen aika asioihin paneutumiselle on hyvä olla olemassa, ja tällainen aika on hyvä saada elää, mutta pitää muistaa, että se ei vastaa todellisuutta!

Erityisen rikkaaksi olen kokenut elämäni Adlergartenin vanhainkodissa, missä asun. "Alters- und Pflegezentrum Adlergarten" vuokraa yhtä raken-

nuksistaan työntekijöidensä sekä opiskelijoiden käyttöön yleiseen hintatasoon nähden erittäin edullisin hinnoin. Asunto käsittää yhden 13 neliömetrin, kalustetun huoneen.

Keittiö, suihku ja wc:t sijaitsevat käytävällä. Minun kerroksessani asuu lähinnä musiikinopiskelijoita eripuolilta maailmaa. Edustettuina ovat mm. seuraavat kansallisuudet: suomi, ruotsi, saksa, sveitsi, italia, puola, kiina, japani, filippiinit, kazakstan ja armenia. Uskomaton "uusperheyhteisö" meistä onkin näiden muutamien kuukausien aikana muodostunut! Yhdessä jaetaan niin huolet ja murheet kuin ilot ja surutkin. Erään viikonlopun kohokohdaksi muodostui se, kun leivoin kaikille "suomalaista erikoisuutta" PULLAA (!) . Nyt pulla onkin kaikkien toivelistan ykkösenä mietittäessä, mitä voisimme tehdä. Toinen asia, josta innostui kaikkien naisten lisäksi myös japanilainen (mies)seinänaapurini on virkkaus! Huoneissa ei ole tv:tä, joten iltojemme iloksi kuuntelemme usein musiikkia ja virkkaamme! Omituista, mutta niin hauskaa!

Vaihto-oppilaaksi lähteminen on melko turvallinen ja helppo tapa lähteä Suomesta ulkomaille opiskelemaan, koska vaihto-oppilasverkosto on vahva ja järjestöjä on useita erilaisia (mm. Nordplus, Erasmus jne..). Itse olen täällä Erasmus- järjestön kautta (Erasmus student network www.est.org),

mikä tarkoittaa, että kaikkien käytännönasioiden järjestäminen kuuluisi periaatteessa heille. Näin helposti asiat eivät tietenkään järjesty, mutta apua ainakin on saatavilla, mikäli sitä tarvitsee. Lisäksi järjestö maksaa vaihtoon lähteville opiskelijoille pienen stipendin sekä kustantaa mahdolliset luku-kausimaksut. Jos vaihto-oppilaaksi lähteminen alkoi kiinnostaa enemmän, aiheesta kannattaa kysellä oman koulusi toimistosta tai ottaa suoraan yhteyttä Kansainvälisen henkilövaihdonkeskukseen Cimoon (www.cimo.fi).

Tämmöisissä tunnelmissa täällä siis toistaiseksi eletään. Sauna, ruisleipä ja lakritsi tekisivät jo Suomitytölle terää! Niitä kun ei täältä saa. Kovin jouluisia tunnelmia täällä tuskin tavoittaa ennen 20.12. alkavaa joululomaa. Nytkin ulkona on n.5 astetta lämmintä ja vesisadetta sekä pilvistä hämäryyttä riittää. Ensi kerralla voisin ehkä kirjoittaa hieman enemmän itse bassonsoitonopiskeluun liittyvää asiaa ja yrittää liittää mukaan myös muutamia kuvia, mutta se saa nyt jäädä odottamaan vuoden ensimmäisen numeron julkaisua.

Toivon kaikille Kontra-C:n lukijoille oikein rentouttavaa joulun aikaa ja menestystä bassovuodelle 2005!

Eila Saikkonen

Joko olet vierailut osoitteessa www.kontrabassoklubi.fi?

Tsekkää tulevat tapahtumat tai kerro niistä muille. Lue lehtemme nettiversiota. Käytä hyväksesi klubimme kirjastoa. Kurkkaa bassogalleriaan. Kerro osoitteenmuutoksesta tai ilmoita pulttikaverisi bassoklubin jäseneksi. Rekisteröitymällä keskustelufoorumiin voit ottaa osaa keskusteluun, kysellä, vastaila, haukkua, kehua ja kertoa terveisiä sekä ostaa ja myydä.

Sumujen saarelta

Joulunalusterveiset bassolehden lukijoille Lontoosta. Jouluvälö lukuunottamatta täällä ei kyllä pohjanpoikaa monikaan asia joulusta muistuta, kun ei ole tuota pakkasta eikä luntakaan.

Kolme kuukautta Lontoolaista muusikon koulutusta ja elämää on nyt takanapäin. Syyslukukausi loppunut, aika tehdä ensimmäinen yhteenveto, kannattiko tulla?

Lontoo on kallis opiskelukaupunki. Vuokrat ovat Euroopan huippuluokkaa –karkeasti heitettynä kaksinkertaiset Helsingin hintoihin verrattuna eikä lukuvuosimaksujakaan ole suunniteltu perussuomalaisen palkkapussista maksettaviksi. Lukuvuosimaksu vaihtelee noin 4000 ja 20 000 euron välillä riippuen siitä mistäpäin maailmaa olet tulossa ja saatko koulun stipendiä maksua pienentämään. EU-kansalaiset maksavat noin 8500 euroa tai puolet siitä, jos saavat stipendin. Kannattaa siis harkita vakavasti jos suunnittelet opintoreissua Lontooseen, onko tämä juuri se paikka koko maailmassa, mistä saat tarvitsemasi ja haluamasi vitit ja kokemukset.

Mutta rahalle saa vastinetta. Tutustuminen erilaiseen ja uuteen koulutus- ja musiikkisysteemiin antaa monenlaista uutta joka osa-alueelle. Koulutusohjelma muusikoille tähtää täällä mielestäni hieman erilaiseen ideologiseen päämäärään kuin Suomessa, vaikka se on kirjoittajan harmiksi muuttanut hieman jo myös meillä koti-Suomessa yleisellä tasolla. Muutos ajatuksissa ei onneksi ole yltänyt vielä ainakaan minun henk. koht. soittotunneille asti. Englannissa painotus orkesterimateriaalin soittoon on vahvempi. Toki stemmoja ja orkesterissa soittoa pitää treenata ja opettaa sitä ei sovi mennä kieltämään, mutta välillä tuntuu hieman siltä, että koulutetaan tulevia koneen osia ja työntekijöitä soittamisesta ja musiikista nauttivien muusikoiden sijaan.

Mielestäni olisi mielenkiintoisempaa ja yksilöllisempää kouluttaa hyviä muusikoita, jotka sitten luonnollisesti hyvinä soittajina saavat työpaikan, kuin kouluttaa työntekijöitä jotka paikan saatu-

aan rupeavat toimimaan muusikoina. =Karkea vertaus.

Jo pienikin linjausero näitten vaihtoehtojen välillä näkyy koulutuksen aikana, mutta loppujen lopuksi sama määrä ja luultavasti samat ihmiset saavat jaettavana olevat työpaikat oli koulutuksen linjaus ollut kumpi hyvänsä. Luulisin, että osa Suomen systeemin vahvuutta valmistaa paljon hyviä soittajia lukumäärältään pienestä aloittajamateriaalista on nimen omaan ollut yksilöllinen ja laaja-alainen koulutus. Niin kuin olen kuullut opettajien sanovan “Meillä ei ole varaa heittää lahjakkaita menemään.”. Eräs ilmentymä koulutuseroista on se, että suomalaiset basistit ovat kauttaaltaan hieman parempia soolosoittajia kuin engelsmannit, mutta britit soittavat stemmoja (yksinään?) paremmin kuin me, sanovat myös täällä. Kumpi sitten parempi vaihtoehto työelämän alkutaipaleella, se että osaa tulkinnat ulkoa, vai se että osaa ottaa musiikin soittoonsa ympäriltään?

Yksi koulutusmuoto täällä on, mitä toivoisi myös Suomessa käytettävän, String Experience Scheme. Se on ohjelma, jossa opiskelijoilla on mahdollisuus koesoittojen onnistuttua päästä muutamalle keikalle London Symphony Orchestraan tai Philharmoniaan. Lontoossa tässä ohjelmassa on mukana neljä tai kolme koulua, jotka järjestävät koulun sisäiset koesoitot. Nämä koesoitot määräävät myös opiskelijan paikan koulun omissa orkestereissa ja periodeissa. Koulujen parhaat lähetetään seuraavaksi uuteen koesoittoon, josta tänä vuonna valittiin neljä soittajaa jokaisesta jousisoitinryhmästä keikkaamaan LSO:ssa neljä konserttia tai pari treeniä Philharmoniaassa. Tämä on loistava silta opiskelijoiden ja ammattiorkesteriden “suuren kuilun” välillä! Niinkuin luvuista jo näkee, ei tätä suoraan voi Suomeen siirtää, mutta mukautettuna varmasti.

Ja jos vielä jotain mukavaa, opettavaista ja hienoa Lontoosta nuorelle muusikolle voisi mainita, niin konsertit. Niitä on paljon ja taso on huimaa. Kat-santo avartuu entistä enemmän kun huomaa taas jotakin uutta maailman musiikkiympyröiden suuruudesta ja siitä, kuinka paljon kaikkialla tapah-

tuu. Se ei suinkaan vähennä kiinnostusta Suomeen tai vähennä suomalaisen musiikkityöskentelyn arvoa. Omalla kohdallani on tapahtunut juuri päin vastoin. Nyt kun olen nähnyt menoä täällä, niin voin hyvillä ja luottavaisin mielin palata takaisin kotikonnuilleen ja arvostaa sitä työtä korkealle, mitä siellä tehdään ja koittaa omalta osaltaan viedä sitä vielä edelleen eteenpäin. Eikä tarvitse harkalla kokoaikaa suurenmaailman kuvioden perään, olen maalaispoika, niin kuin täällä selitykseksi edelliseen minulle ystävällisesti ehdotettiin J. Luonnollisesti tällaisessa vaihdossa voi käydä niinkin, että uudet kuviot tuntuvat niin omilta, että reissusta voi tulla hyvinkin pitkä, tai paluu pysyvämmiin ulkomaille takaisin tapahtuu jo heti lähitulevaisuudessa.

Loppulauluna vielä toteamus, että on meillä Suomessa asiat hyvin ja mallillaan. Niin musiikin, kuin käytännön ja sielunelämänkin järjestäminen on turvallista ja toimivaa. En vielä tiedä miksi täällä on lavuaarissa kaksi hanaa, omansa kylmälle ja kuumalle vedelle, eikä tiedä britti-ystävänikään.

Pidetään Suomen musiikkilippu korkealla!

Oskari Hannula

Sihteerin päiväkirjasta

Lauantai 5.6.

Koko päivä kuuteen asti Hochschulorchesterin treenejä. Onneksi viimeinen projekti omalla kohdalla. Sen jälkeen olin melko lailla hajalla. Ostimme Olivierin kanssa kioskista kaljaa ja menimme hänen luokseen kuuntelemaan kontrabassomusiikin helmiä - siis levytyksiä herroilta Ludvig Streicher, Gary Karr ja niin edelleen.

Iltapalaksi kokolihapihvejä ja hapankaalia - sekä jälkiuunileipää! Ylisen Tuomas tuli tänään ja toi tuliaisia.

Sunnuntai 6.6.

Aamulla orkesteritreenit. Tuomas jäi nukkumaan. Kebab-aiheisen lounaan jälkeen treniä ja illalla Essenin filharmonikkojen konsertti uudessa salissa. Ensimmäinen avajaiskonsertti oli eilen, ja tänään konsertti uusittiin. 1900-paikkainen sali oli lähes täynnä. Hyvältä näytti ja kuulosti! Aavistuk-

sen verran voisi akustiikassa olla lisää kirkkautta, mutta periaatteessa sali toimii erinomaisesti. Ohjelmassa oli Mozartin pipanokonsertto c-molli, solistina Olli Mustonen, sekä Straussin Alppisinfonia. Pianokoreografia oli siis melkoista.

Orkesteri tuntui soittavan jopa paremmin kuin yleensä - tosin en ole aikaisemmin kuullut filharmonikkoja Solteszin johdolla. Kunnollisella salilakin varmasti oli vaikutuksensa.

Konsertin jälkeen filharmonialla oli vielä tarjoilua avajaisten kunniaksi. Siispä kiittelin orkesterin basistit ja vaihdoin kuulumiset. Sandra on jo löytänyt asunnon Aachenista; Michael tuskailee Wozzeckin kanssa, ensi-ilta on muutaman viikon päästä.

Maanantai 7.6.

Aamupäivällä treenit Dortmundissa. Älytöntä hommaa. Ei juuri soitettu. Kapu kertoi tuhanteen

kertaan, miten tärkeää on, että kukin soittaja osallistuu joka harjoitukseen. Sen lisäksi hän kertoili yksityiskohtaisesti ja hidastempoisesti asioita, jotka jo olivat painettuina stemmoissa. Joukossa oli toki ehkä soittajia, jotka eivät ole kovin paljon uutta musiikkia soittaneet ja joille kaikki vaaditut soitotekniikat eivät ole täysin selvillä. Luulenpa kuitenkin, että niistäkin olisi parhaiten tehty selvää soittamalla.

Ohjelma sinänsä on miellyttävä: Webernin kuusi kappaletta pienelle orkesterille, Hans Zenderin säveltämä tulkinta Schubertin Winterreisesta ja lisäksi jokin Georg Friedrich Haasin kappale, jonka kokoonpanossa ei ole kontrabassoa.

Iltapäivä ja ilta Hochschulorchesterin treenejä filharmonialla. Kerassaan hyvä sali soittaa!

tiistai 8.6.

Aamulla Generalprobe filharmonialla. Iltapäivän lepäsin kotosalla ja palasin sitten filharmonialle treenaamaan. Sain soittaa reilun tunnin konserttisalissa kaikessa rauhassa.

Konsertissa oli hyvä tunnelma; yleisöäkin oli pitkälti toista tuhatta. Bloch soitti Saint-Saensin konsertin aivan loistavasti. Mutta salin akustiikasta todellakin katoaa säihke sen ollessa täynnä yleisöä. Ilahduttavaa oli, että Marius malttoi soittaa sekä Generalproben että konsertin pelleilemättä.

Konsertin jälkeen filharmonialla oli reilusti ruokaa ja juomaa tarjolla - miellyttävä ilta!

lauantai 12.6.

Keskiviikkona oli taas aamupäivällä musiikin ja kuvataiteiden suhteita käsittelevä seminaari ja sen jälkeen loppupäivä meni Dortmundissa. Ennen sinne lähtöä tapasin rehtorin, joka vakuutteli sen ensi viikolla tulevan kapun, Johannes Kalitzken, olevan rautainen ammattilainen.

Torstaina oli pyhäpäivä, Frohnleichnamfest, ja jouduimme aamulla Dortmundissa odottelemaan kolme varttia lukittujen ovien takana ennen kuin pääsimme aloittamaan harjoitukset. Iltapäivällä treenit Bernd-pianistin kanssa ja sen päälle pitkää aikaa kunnolla henkilökohtaista harjoittelua.

sunnuntai 20.6.

Tiistaina alkoivat harjoitukset Kalitzken kanssa. Muuttui harjoitusten ilme huomattavasti. Tiukka äijä nimittäin. Niinpä harjoituksissakin on tällä viikolla saatu jotakin aikaan. Tenori Hans-Peter Blochwitz tulee huomenna treeneihin; ensimmäinen konsertti on tiistaina Dortmundissa ja toinen torstaina Essenissä filharmonialla.

Sabine, projektissa mukana soittava huilisti, oli perjantai-iltana treenien jälkeen luonani illallisella. Olin tietysti kutsunut myös hänen poikaystävänsä, mutta Sabine sanoi heti kutsua esittäessäni, ettei tämä pääse tuolloin tulemaan. Näin ollen vietimme illan kahden. Ei hullumpi vaihtoehto.

Tänään on ollut vapaapäivä; aamulla tein pitkää aikaa reilun hölkkälenkin. Loppupäivä on mennyt lähinnä henkilökohtaisen bassonsoittoharjoittelun parissa, siihen kun ei kuluneella viikolla juuri ole aikaa liennyt.

lauantai 26.6.

Junassa Sveitsissä matkalla Peter Eliaksen luo. Kyllä on kallis maa! Yhteen kahviin ja sämpylään tuhoutui jo kymmenen euroa.

Kuluneella viikolla olleet konsertit sujuivat hyvin. Lisäksi on ollut muutamat harjoitukset kvintetin kanssa, ja eilen oli taas "Probe-Probespiel". Valmistautuminen oli minulla tällä kertaa jäänyt muiden projektien varjoon, joten kovin suurta hyötyä hommasta ei nyt ollut.

Niekille syntyi eilen tytär Lucia, perheen viides lapsi. Niinpä hänkään ei eilen ollut Essenissä;

Michael Giesen ja Sandra olivat tuomaroimassa pruuvisimulaatiota.

Tänään Essenissä on Wozzeckin ensi-ilta. Michael noitui ja viikkoja sitten sen vaatimaa harjoittelun määrää. Menen ensi viikon lauantaina katsomaan oopperan, Sabine soittaa tuolloin mukana - viikko sitten keikalle hälytettynä.

perjantai 31.10.

Aamiainen Café Solossa - ihana lohibagel! Lisää kahvinjuontia kotosalla FAZ Sonntagzeitungin kanssa.

Heinäkuussa kävi taas vieraita Suomesta: vanhemmat olivat viikon ja biologiystäväni Paajasen Vesa muutaman päivän. Itse kävin pariin otteeseen pikaisesti Sveitsissä - basso tuli kuntoon, vakuutus korvasi koko uuden kaulan teettämisen snekkoinen päivineen ja jopa junamatkat. Jälkimmäisen Sveitsissä-käynnin tähden jäi tosin Musikwissenschaftin tentti tekemättä, mutta sain sen tällä viikolla suoritettua. Rupattelin siis kahden eri tennaattorin kanssa mukavia aiheesta "Gegendstandlose Malerei und atonale Musik". Niinpä opintosuorituksista on jäljellä enää kamarimusiikkitutkinto joulukuussa ja kontrabassodiplomi tammi-kuussa.

Lauantaisin pelaamme jalkapalloa Brehminselillä (pieni puistosaari Hochschulen lähellä). Joukossa on kymmenkunta opiskelijaa ja selloprofessori Richter. Kaikki eivät tietenkään koskaan ole yhtä aikaa paikalla; eilen meitä oli vaivaiset neljä pelaajaa.

Hochschuleen on yhtäkkiä ilmaantunut varsinainen suomalainen mafia. Minun ja Tuomaksen lisäksi tänne on tullut Lauri Mykrä, tähän asti Malmössä opiskellut fagotisti, ja Eero Nissinen, haitaristi, joka on täällä vuoden vaihto-opiskelijana Sibelius-Akatemialta.

Pari viikkoa sitten kävin Kölnissä kuuntelemassa Concertgebouw-orkesterin konserttia, jonka johti

Sir Roger Norrington. Elgarin Pastoraalisinfonia ei ollut kovin kummoinen, mutta Beethovenin kuudes räjäytti pankin! Tällaista esitystä teoksesta en vielä ollut kuullut. Kaikki ilman vibratoa - tietysti - ja sävyjä, sävyjä, sävyjä! Dynamiikkaa! Dynamiittia suorastaan välillä! Huilistituttavani Wera oli myös konsertissa ja vaikuttunut hänkin. Niek ihaili myös Norringtonin työskentelyä - tämä antaa orkesterin soittaa ja tarvittaessa kiristää ohjaksia. Moinen tietysti asettaa orkesterille lisää vaatimuksia, ja niinpä Concertgebouw'n soittajien mielipiteet Norringtonista jakautuvat jyrkästi.

sunnuntai 28.11.

Perjantaina olin Tobiaksen kanssa saunassa. Nyt viimeinkin löytyi aivan tavallinen miellyttävä sauna, jossa saa jopa itse heittää löylyä! Ja kaiken lisäksi se on vain lyhyen kävelymatkan päässä asunnoltani. Ja rauhallinen; kylpylöissä on usein varsinkin viikonloppuisin tungokseen asti väkeä. Jan olisi puolestaan halunnut tänä iltana saunaan, mutta minä pysyin kontrabasson ääressä, kun oli se aamupäivä mennyt nukkumiseksi. Mitäs oli perjantaina Freiburgissa jotain selloa ostamassa eikä meidän kanssa saunassa!

Viikko sitten Zürichin Tonhalle-orkesteri ikävi Essenissä. Niillä oli kyllä sitä kvaliteettia soinnissa. Alttoviuluryhmän sointi oli aivan erityisesti mainitsemisen arvoinen. Konsertti oli Essenin Schönberg-festivaalin avajaiskonsertti; Schönbergin musiikkiin nykykuulijan korvissa liittyvä tietty nostalgia sävyisyys jäi orkesterilta tosin saavuttamatta - lienevätkö sitä tavoitelleetkaan.

Johannes Raikas

Syyskonsertti Oulussa 13.11.2004

Kun uusi hallitus ensimmäistä kertaa kokoontui keväällä 2004, olimme kaikki yksimielisiä siitä, että bassoklubin toimintaa tulisi laajentaa ja pitää mm. kokouksia muuallakin Suomessa, kuin Helsingissä. Tähän samaan linjaukseen kuului myös kunniakas tavoite esitellä kaikkien Suomen ammattiorkesterien bassosektiot lehdessämme. Tässä lehdessä esitellään luonnollisesti Oulun bassosektio. Viime syksynä pidettiin jo ylimääräinen syyskokous Tampereella. Tänä syksynä vuorossa oli Oulu, jonne bassoklubin hallitusta lähti Helsingistä edustamaan Sami Koivukangas, sekä allekirjoittanut. Lisäksi mukanaamme oli kaunis pianistimme, Maria Ilonen.

Myöhään perjantai-iltana, kun astuin Oulussa ulos junasta, ilma oli kirpakka ja vain hieman plussalla. Oli tultu Pohjois-Suomen valkoiseen pääkaupunkiin Ouluun, n. 670 km Helsingistä pohjoiseen. Sukulaisten luona vietetyn yön jälkeen menin pianistiamme (joka oli yöpynyt Kokkolassa) vastaan junalle ja sen jälkeen Oulun musiikkikeskukselle Tulinbergin saliin harjoituksiin. Tulinberg-sali on

akustiikaltaan loistava ja sopii hyvin tämänkaltaisiin tilaisuuksiin.

Konsertti alkoi klo 15.00 Eero Ignatiuksen esittämällä Shostakovitshin Adagiolla. Eeron alkaessa soittaa salista kuului ihmeellistä vikinää, joka johtui kahden tuolin yhteen hankaamisesta. Vikinästä huolimatta Ignatius esiintyi vakuuttavasti ja takasi hienon alun konserttillemme. Eero on tuore ylioppilas Madetojan musiikkilukiosta ja suorittaa nyt siviilipalvelusta soittamalla Oulun kaupungin-orkesterissa, kuten allekirjoittanutkin joskus. Ensi vuonna Eeroa odottavat opinnot Stadiassa Juho Martikaisen johdolla. Nyt hänen opettajanaan Oulun konservatoriossa on Juha Nääppä.

Toisena vuorossa oli pitkäaikainen hallituksen jäsen, taloudenhoitajamme Sami Koivukangas. Samilta kuuttiin kaksi Gliéren pikkukappaletta: Ensin oli vuorossa Intermezzo, joka kauniisti vallitsi niin salin, kuin kuulijatkin. Toinen kappale oli Scherzo, joka yhteisen harjoitusajan puutteesta pianistin kanssa huolimatta tarjoili yleisölle reippaam-

Koussewitzkyn konsertto: Juha Kleemola ja Maria Ilonen.

paa menoa. Viimeisenä vuorossa oli allekirjoittanut, joka esitti kaikille tutun Koussewitzkyn konsertin kokonaisuudessaan päättäen konsertin harvemmin kuultuun kolmanteen osaan.

Konsertti oli valtava menestys ja se lienee kaikkien Oulussa järjestettyjen bassokonserttien yleisöennätys runsaan kolmenkymmenen kuulijansa määrällä. Konsertin jälkeen oli kokous klo 16.00, josta tarkempi pöytäkirja löytyy myös tästä lehdestä. Osanottajia oli kahdeksan, jota voitaneen myös pitää hyvänä saavutuksena. Paikalla olivat vt. puheenjohtajan ja taloudenhoitajan lisäksi Hannu Murto, Harri Sarkkinen, Juha Nääppä, Jorma Lappalainen, Eero Ignatius, sekä Tarmo Anttila, joka on tällä hetkellä Oulun ainoa ammattiopiskelija opettajanaan Hannu Murto. Kokouksessa kiitettiin kovasti tapahtuman järjestäjiä ja todettiin, että tällaisia tapahtumia pitäisi olla enemmänkin.

Kokouksen jälkeen mentiin kaikki yhdessä syömään, jonka jälkeen mentiin vielä paikallisten ba-

Shostakovitsin Adagio: Eero Ignatius.

Sami Koivukangas (vas.), Maria Ilonen, Eero Ignatius ja Juha Kleemola.

sistien suosimaan Pub-Tallaan (vieressä on paikka nimeltään Pub-Jousimies). Kaiken kaikkiaan reissu oli erittäin mukava ja todella antoisa. Toivottavasti tällaisille tapahtumille riittää jatkossakin kysyntää ja innokkaita esiintyjiä. Seuraavan "vierailevan" syyskokouksen paikaksi kaavailtiin Kuopiota, mutta mitään päätöksiä ei ole tehty. Kiitokset vielä Oulun basisteille vieraanvaraisuudesta ja mukavasta viikonlopusta Oulussa. Kun sunnuntaiamuna heräsin Eeron luona, oli yön aikana satanut lunta...

Juha Kleemola

Kontrabasson C-jatke, mekanismit ja sovellukset

Petri Lehdon kirjallinen työ Sibelius-Akatemian esittävän säveltaiteen koulutusohjelman musiikin maisterin tutkintoa varten. Työ on kokonaisuudessaan lähdeviitteinen ja suurine värikuvineen saatavissa pdf-muotoisena klubin nettisivuilta osoitteessa www.kontrabassoklubi.fi

Kerätystä tietomateriaalista

Suuri osa tähän artikkeliin kootusta tiedosta perustuu amerikkalaisten ja brittiläisten kontrabassistikollegojen, soitinrakentajien ja -välittäjien haastatteluihin. Koska koneistojen markkinat ovat olleet varsin rajatut ei keksintöjä ole kannattanut patentoida prosessin kalleuden takia. Tämä taas on olennaisesti hankaloittanut prototyypin tekoajan tarkkaa määrittelyä, ja joudun siis tukeutumaan suurelta osin haastattelemieni henkilöiden arvioihin. Lisäksi erilaisia malleja ja versioita on niin monia, että niiden tarkka kronologinen järjestäminen aivan viimevuosia lukuunottamatta on mahdotonta.

Historia ja sattumukset muovaavat bassosoitinta

Vaikka eurooppalaiset jousisoittimet vakiinnuttivat muotonsa ja kokonsa varsin varhain, ei soitinryhmän suurin instrumentti ole koskaan täysin löytänyt lopullista hahmoaan. Gasparo da Saló:n 1500-luvun lopulla aloittaman pohjoisitalialaisen soitinrakennusperinteen mukaisiin viuluihin tehdyt muutokset meidän päiviimme mennessä rajoittuvat kaulan pituuteen ja kulmaan suhteessa kaulukoppaan. Kontrabasson koko, muoto, viritys ja kielten/kaulan pituus vaihtelee suuresti niin historiallisissa kuin moderneissa instrumenteissakin. Kokonaan oman, erikoisen kehityskaarensa on kokenut kontrabasson kielten lukumäärä ja matalimman sävelen määrittely.

Gambaperheeseen kuuluneelta edeltäjältään, violonelta olisi kontrabasson luonnollisestikin pitänyt periä kuusi kieltä. Kun barokin jälkeinen musiikki tarvitsi suurempaa ja kovaäänisempää bas-

sosoitinta olivat seuraavan sukupolven bassot kuitenkin vaihtelevasti kolmi-, neli- tai viisikielisiä. Viritykset vaihtelivat soittaja- ja soitinkohtaisesti. Kolmikieliset, joita rakennettiin varsinkin Italiassa saatettiin virittää esim. kvintti-kvintti tai kvintti-kvartti alimpana sävelenä yleensä A1. Huomattava kontrabassokoulukunta sekä soitinrakennuksen, että soiton suhteen kehittyi Haydnin ajan Wienissä. Instrumentit olivat joko neli- tai viisikielisiä ja viritettiin (F1)-A1-D-Fis-A.

Jonkinlaista vaatimusta kielten määrän ja virituksen vakinaistamiseen joka tapauksessa esiintyi todennäköisesti sekä soittajien, että säveltäjien taholta.

Nelikielinen, kvarttivireinen kontrabasso

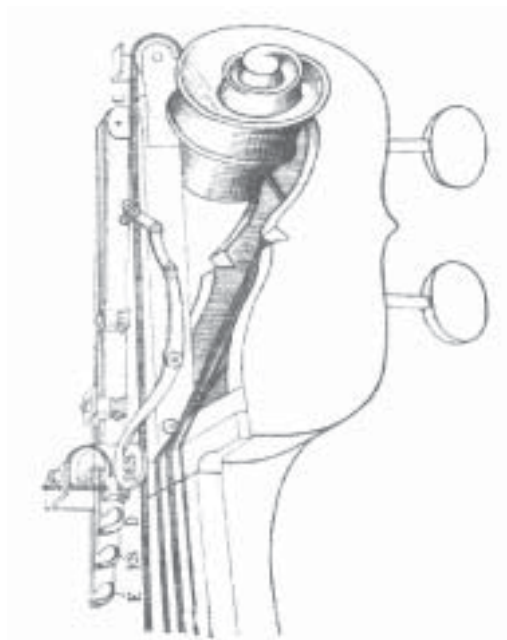
Näyttää siltä, että mm. kontrabasisti-isänsä vaikutuksesta juuri Johannes Brahms vakiinnutti partituureihinsa nelikielisen, kvarttivireisen kontrabasson, alimpana kielenä kontra-E. Tämä sävel yksiselitteisesti instrumentin matalimpana äänenä kiusasi jo säveltäjän toisen sinfonian I osan pääte-massa, jonka alaspäinen sekuntiaihe jouduttiin paikoin nuotintamaan kontrabassoille hassusti ylöspäisenä suurseptiminä. Esimerkiksi Beethoven, vaikka alkoikin ensimmäisenä kirjoittaa kontrabasson stemman erilleen selloista ei koskaan selvästi rajannut (tai tiennyt?) instrumentin matalinta ääntä. Säveltäjien käsitys kontrabasson äänialan alarajasta onkin vaihdellut aivan nykyhetkeen saakka riippuen lähinnä heidän henkilökohtaisista orkesterikontakteistaan. Partituureissa esiintyy vielä nykyäänkin silloin tällöin hieman asiantuntemattoman oloisesti säveltäjän ohje virittää E-kieli matalampaan säveleen sävellyksen tarpeen mukaan.

Viimeistään täysromantiikan ajalla alkoivat säveltäjät tietien vaatia basson oktaavitukea sellojen suureen C-säveleen saakka. Varsinkin Richard Wagnerilla näyttää olleen suuri vaikutus kontrabasson äänialan kehitykseen koska juuri hänen sävellyksensä vaatimuksesta sekä ensimmäinen viisikielinen kontrabasso jossa viides kieli oli kontra-C, että nelikielisen basson C-jatke rakennettiin.

Kaksi ratkaisua

Noin 1880, samaan aikaan kun leipzigiläinen kontrabasisti Carl Otho lisäsi nelikieliseensä matalan C-kielen voidakseen toteuttaa Wagnerin oopperoiden bassostemmat säveltäjän toivomalla tavalla, kehittäi Dresdenissä Karl Pittrich (paremmin tunnettu pedaalitympanin keksijänä) myöskin oopperaorkesterin tarkoituksiin nelikieliseen kontrabassoon pitkän C-kielen, ja siihen koneiston jolla sitä saattoi sormittaa.

G.A. Buschmann patentoi samantapaisen laitteen myöhemmin.

Ensimmäinen C-jatkemekanismi, toteuttajana Karl Pittrich, kuva Paul Brunin kirjasta *A New History of the Double Bass*

Juuri ennen vuosisadan vaihdetta, 1897 toteutti Ludwig Glaesel jr. Marckneukirchenissä, Saksassa berliiniläisen Max Poiken suunnitteleman jatkeen ja mekanismin, joka ensimmäistä kertaa perustui sisäkkäisten messinkiputkien periaatteeseen. Poike oli Berliinin Kuninkaallisen Oopperaorkesterin jäsen, Berliinin Musikkiakatemian professori ja hänelle oli myönnetty ”Kammermusiker”-arvonimi.

Poiken idean mukaan Glaesel jatkoi noin tuuman levyisen kaistaleen otelautaa satulasta basson kaulan kierukan päälle ja viritti sille erikoispitkän kontra-C-kielen. Näitä lisäsäveliä voitiin soittaa painelemalla varsinaisen otelaudan sivulla olevia neljää nappulaa, jotka sisäkkäinen putkimekanismi yhdisti kielen kohdalta pehmustettuihin vipuihin, jotka puolestaan painelivat itse kieltä jatkeella puolen sävelaskelen välein. Ylin sorminappula kiersi putkea jonka päässä oleva vipu painoi kieltä e:n eli otelaudan satulan kohdalta. Seuraava nappi kiersi edellisen sisässä olevaa putkea ja painoi jatkeelta es/dis-säveltä jne.

Nappijärjestelmä toimi siis peilikuvana todelliselle kromatiikalle, mutta logiikka perustui ideaan, että alaspäin mentäessä kromaattisille sävelille ei tarvinnut hypätä F-sävelen jälkeen. Kieltä painavat vivut oli pakotettu muotoonsa siten, että ne voitiin kiinnittää vastaaviin putkiin pienillä ruuveilla ja sävelet oli helppo virittää. Tärkeää tehtävää mekanismeissa suorittivat sorminappuloiden alla olevat pienet jouset jotka palauttivat kiertoliikkeen takaisin yläasentoonsa. Niinikään merkittävä oli lukko, jolla e-sävel voitiin lukita kiinni ja siten sulkea koko jatke pois käytöstä kun jatkeen säveliä ei tarvittu. Koska otelaudan jatkokaistale ylsi kaulan kierukan päälle yli virituskoneiston, täytyi jatkeen pään tasalta porata kierukkaan kielenmentävä reikä vinosti alaspäin viritintappien koloon. (Joskus se voitiin välttää kuljettamalla kieli kierukan takaa viritinkoneistoon.) Jatkeen nokkaan tarvittiin lisäksi ohjaava pyörä, joka esti jyrkästi alaspäin taivutettavaa kieltä murtumasta ja paransi kielen liikkuvuutta viritettäessä. Kielen tarkka soiva pituus määriteltiin pienellä satulalla jatkeen yläpäässä. Poiken jatkemekanismin materiaali oli pääosin messinki joka ainakin myöhemmissä malleissa kromattiin. 1912 Poike julkaisi jatkemekanismin tarkoitetun kontrabassokoulun, joka keskittyy pelkästään Richard Straussin oopperoiden bassostemmoihin. Viimeinen painos on vuodelta 1945.

Poiken ja Glaeselin koneistolla varustettu kontrabasso. Kuva Poiken harjoituskirjasta jatkemekanismitille

Sekä matalia viisikielisiä, että peräti vallankumouksellisia jatkemekanismeja alettiin vähitellen käyttää Saksassa 1880 eteenpäin varsinkin oopperaorkestereissa. Vaikka erityisesti Poiken ja Glaeselin käytännöllinen mekanismi ensin yleisty, jatkeelliset kontrabassot harvenivat taas Euroopassa 1930-luvulta lähtien samalla kun viisikielisten osuus alkoi kasvaa. Max Poike ja Ludwig Glaesel jr. ehtivät kuitenkin kehittää niin toimivan mekanismin, että se on likimain sellaisenaan edelleen käytössä varsinkin Yhdysvalloissa jonne se vietiin 1920-luvulla. Euroopassa laskevan suosion vuoksi koneistobassojen käyttö eristyi vuosikymmeniksi juuri uudelle mantereelle, missä traditio on katkeamaton.

Viisikielisten kontrabassojen suosio alkoi samaa tahtia kasvaa Eurooppalaisissa, etenkin saksalaisen kielialueen orkestereissa. Tosin aluksi niitä kelpuutettiin vain pari kuhunkin sektioon ja vasta sodanjälkeisenä aikana alettiin vähintään puolet sektioista varustaa matalilla sävelillä.

Alkuperäisesti viisikielisten kontrabassojen systemaattinen rakentaminen onkin alkanut Keski-Euroopassa 1900-luvun alussa, kun soitinrakentajat ovat toimineet kiinteässä yhteistyössä orkestrien kanssa esim. Marckneukirchen Saksassa ja Luby Tsekissä.

Etelä-Euroopassa kontrabasson matalien sävelten ongelmaa ei selvästikään koettu kovin akuutiksi johtuen todennäköisesti myös romantiikan ajan säveltäjien keskittymisestä pohjoisemmaksi. Kuitenkin esim. italialaisen aikalaisen, Billé'n kontrabassokoulussa on harjoituksia myös viisikieliseen bassolle.

Uuden mantereen versio

Poiken saksalainen mekanismi esiteltiin luonnollisesti myös yhdysvaltalaisille orkestereille ja Fred C. Winterhalter alkoi New Yorkissa jo ennen toista maailmansotaa valmistaa samanlaisia koneistoja. Tarvetta oli ilmaantunut varsinkin siksi, etteivät viisikieliset kontrabassot olleet saaneet jalansijaa uudella mantereella ja paljon vanhoja, italialaisia ja englantilaisia instrumentteja oli tuotu maahan sekä kaupallisesti, että siirtolaismuusikoiden mukana.

Uusia ratkaisuja ja ongelmia

Kielenjatke yhdistettynä sormitusmekanismiin ratkaisi useita ongelmia, mutta myös toi niitä lisää. Jatkeen ja mekanismin asentaminen oli huomattavasti vähäisempi kajoaminen vanhaan instrumenttiin kuin viisikieliseksi muuntaminen, mitä muutenkin vieroksuttiin resonanssin ja yleisen soinnin huononemisen takia. Esim. alunperin kolmikielinen italialaissoitin joka oli jo kertaalleen muutettu nelikieliseksi ei useinkaan enää voinut kestää viidettä kieltä. Sormitusnappuloiden ohjaimet mekaaniset tapit olivat väkivahvat ja tarjosivat ikäänkuin vapaankielen soinnin viidelle sävelle kromaattisesti c:stä e:hen. Vaikka jatke avatuna pitkä C-kieli nousi n. sentin muita kieliä yleemmäksi satulan kohdalla ja vaikeutti näin soittoa varsinaisella otelaudalla palautti e-sävelen lukko soittimen tavalliseksi nelikieliseksi aina kun tekstuuri sen salli.

Ongelmana oli kuitenkin sorminappien kömpelyys verrattuna vapaaseen sormittamiseen; nopeimmat kuviot jatkeella eivät helposti onnistuneet. Lisäksi koneiston lisäpaino instrumentin kaulalla lisäsi murtumisriskiä kuljetuksissa. E-lukon käyttö osoittautui myös hieman hankalaksi sillä vipu oli helposti koliseva ja hidas. Sen liikerata koneiston alla oli päinvastainen muuhun mekanismiin nähden, ja sitä piti kääntää peukalolla samalla kun

koneiston E-nappia painettiin alas. Joidenkin mielestä myös kontrabassojen esteettiset arvot kärsivät käytännöllisyyden kustannuksella.

Positiivista oli se, ettei jatkeen ja koneiston asentaminen ollut peruuttamaton ja ainoat pysyvät jäljet soittimessa olivat kierukan kielireikä ja muutama ruuvinjälki kaulan E-kielen puoleisella sivulla. Nämäkin taitava soitinkorjaaja poisti helposti näkyvistä.

Kromatiikka kääntyy

1950-luvulla englantilainen George Fawcett teki koneistosta ensimmäisen merkittävästi erilaisen mallin ja tietävästi patentoi sen Britanniassa. Perimätiedon mukaan Lontoossa oli tällöin vielä jäljellä yksi alkuperäisistä saksalaisista mekanismeista, mutta on myös todennäköistä, että Winterhalterin kone on ollut lähtökohtana. Tärkeimmät periaatteelliset erot Poiken ja Winterhalterin mekanismeihin olivat sormitusnappien ”oikea” järjestys, sekä palautusjousien sijainti varsinaisen putkikoneiston sivulla. Kehittäjänsä käsityönä valmistamia koneistoja alettiin siitä lähtien vähitellen käyttää brittiorkesterien kontrabassosektioissa ja ne yleistyivät 1960-70-luvuilla myös amerikkalaisorkestereissa nimellä ”englantilainen kone”. Fawcett luovutti ideansa maanmiehelleen Ron Prenticelle, joka jatkoi edeltäjänsä työtä tutkien uusia materiaalivaihtoehtoja, lähinnä alumiinin käyttämistä putkissa ja muovin sorminappuloissa. Poiken tradition parhaimpien amerikkalaiskoneistojen käytömukavuutta ja nopeutta eivät englantilaiset mallit ole kuitenkaan pystyneet saavuttamaan.

Fawcettin ”englantilainen kone”

Myöhemmät amerikkalaiset

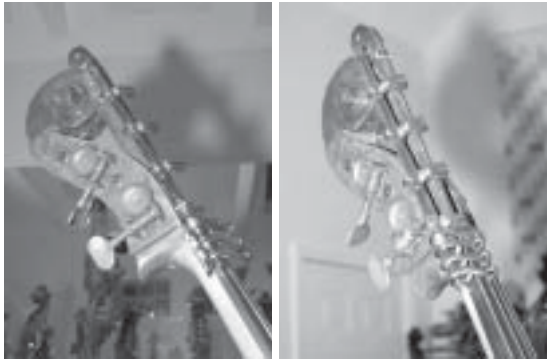
Jatkemekanismin yleistymisen on historiallisesti yhteydessä yhdysvaltalaisen orkesterien vahvaan kasvu- ja kehityskauteen 1960-70-luvuille. Kun romanttinen orkesterisointi kehittyi koko ajan ekspressivisemmäksi ja orkestereilta ja vastaavasti niiden bassosektioilta vaadittiin yhä täydellisempää suoritusta, tulivat jatkemekanismin rajoitukset korostuneesti esiin. Syntyi luonnollisesti tarvetta kehitellä keksintöä.

1970-luvun alussa kehitettiin Yhdysvalloissa useampikin versio vanhasta teemasta. Sekä Horst, että Rochester valmistivat niitä. Molemmat perustuvat kuitenkin periaatteeltaan ja muotoilultaan Poiken ja Winterhalterin originaaleihin. Ainoastaan sormitusnappuloiden voimavartta oli saatu hieman pitemmäksi laittamalla ne osoittamaan muutama aste enemmän alaviistoon.

”amerikkalainen kone”, mahdollisesti Horst tai Rochester

Myös R. Stenholm paranteli amerikkalaiskoneistoa pitäytyen edeltäjiensä peruseriaatteessa. Stenholmin suuri uudistus myöhemmin oli kuitenkin E-sävelen lukko, joka toimi suoraan releen lailla vain painamalla koneiston E-nappia; yhdellä painalluksella auki tai kiinni. Pakettiin kuului nyt ensimmäistä kertaa myös tehdasvalmisteinen jatke ebenpuusta. Jatkeen itsensä rakentaminen oli tähän asti ollut soitinkorjaajien yksilöllistä käsityötä.

Stenholmin koneisto ja jatke

Koneisto saa mennä

Miltei samoihin aikoihin, kun amerikkalaiset kehittivät yhä käytännöllisempää koneistoa, alkoi englantilainen Michael Hart jo suunnitella koneistosta luopumista. Hän rakensi varhain 1970-luvulla ensimmäiset jatkeet joita mekanismin sijaan soitettiin sormilla. Lukko otelaudan satulan kohdalla säilyi, jotta jatke saatettiin sulkea kokonaan pois käytöstä, mutta nyt tarkoitukseen riitti vain sivulta yläkautta toimiva vipu. Vivusta on sormitettavan jatkeen kehittyessä esiintynyt versioita aina koristeellisista messinkikahvoista ebenpuisten, filmivaneristen ja muovisten nappuloiden kautta minimaaliseen rautatappiin, jolle ei edes tarvita kaulan ulkopuolista akselia, vaan se kierretään suoraan satulaan. Viimeksi mainittua lukuunottamatta nappuloille oli yhteistä pienen nahkapalan käyttäminen pehmentävänä materiaalina kielen ja vipumateriaalin välissä.

Tämän itse sormitettavan jatkeen etuna oli tietysti nopeus, keveys ja yksinkertaisuus. Niiden asentaminen yleistyi vähitellen 1980-luvulla molemmin puolin Atlanttia painopisteen pysyessä kuitenkin pitkään Britanniassa.

Amerikkalainen, itse sormitettava jatke, rakentaja John Michael Smith

Koneistottoman jatkeen haittapuolena koetaan luonnollisten yletymisongelmien lisäksi avoimen kielen soinnin puuttuminen sormitettavilta säveliltä. Yletymisongelmia tuli tietysti kontrabasson normaalin n. 1 metrin otelaudan lisäksi n. 30 cm toiseen suuntaan ja esimerkiksi vibraton toteuttaminen, nyt kun se periaatteessa olisi jatkeella mahdollista on lähinnä mariginaalista.

Nappulat lisääntyvät taas

Tarve vapaakielisoinnille ja käytännöllinen matalimman sävelen lukitseminen soitettavan teoksen mukaan alkoi seuraavaksi kehitetyissä versioissa taas lisätä vipujen määrää jatkeen sivulla. Jatkekappalletta esimerkiksi levennettiin niin paljon, että siihen voitiin kaivertaa kapea rako, ikään kuin kisko johon vipuja voi kiinnittää vaikka jokaiselle kromaattiselle sävelelle. Erilaisia versioita näistä nappula- ja lukitusmekanismeista esiintyy nykyään kymmeniä lähinnä yksittäisten soitinrakentajien kehittäminä. ”Kääntönappulamallien” ongelmaksi muodostuu massiivisuus ja likimain koneistoon verrattava lisäpaino. Lisäksi ne ovat kuljetuksessa helposti vahingoittuvia.

Iowalaisen mestarin, Threlkeld-Wiegand'in hienoa designia

Vas. Puukiskollinen malli; Barrie Kolstein; Kolstein & Son Oik. Yksittäiset, jatkeeseen ruuvattavat nappulat

Materiaaleista

Alkuperäinen putkikoneisto tehtiin siis likimain kokonaan messingistä erityisesti metallin itsevoitelevan ominaisuuden takia. Jatkeharjoituskirjan kuvasta voi päätellä, että jo Poike itse kromautti ainakin viimeisimmät koneistomallinsa. Amerikkalaisissa koneissa kromattu messinki vuorotteli teräksen kanssa. Englantilaiset putkirakenteet tehtiin alunperin raudasta sen kulutuskestävyyden vuoksi, ja messinkiä käytettiin lähinnä vain sorminappuloihin ja rengaslukkoihin. Alumiiniputkiin päädyttiin vähitellen edellisten metallien raskauden takia.

Itse otelaudan jatkeet rakennetaan nykyään miltei poikkeuksetta ebenpuusta, joka saatetaan myös kiinnittää kierukkaan kappaleella helpommin veistettävää puulaatua. Ensimmäisten englantilaisten koneiden jatkeisiin käytettiin myös muita kovia puulaatuja ja niiden kiinnittämiseen erilaisia kovettuvia massoja helpon sovitettavuuden takia. Yksittäisiä kokeiluja muiden materiaalien esim. alumiinin käytöstä jatkeena on myös esiintynyt, mutta vaikuttaa siltä, että suuntaus on ollut pitäytyä mahdollisimman perinteisissä materiaaleissa jo esteettisistäkin syistä.

Uusin prototyyppi

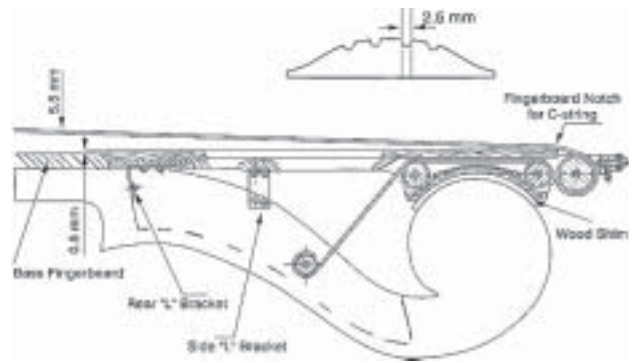
Yhdysvaltalaisen K.C. Strings-instrumenttipajan Misha ja Anton Krutz sekä Rick Williams ovat kehittäneet 2003 tietävästi viimeisimmän version jatkeesta. Se rakennettiin pääosin messingistä jonka päällä on vain vajaan puolen sentin paksuinen liuska ebenpuuta. Metallin käyttö oli tässä tapauksessa tarkoituksellista jotta voitiin ratkaista vielä yksi tärkeä ongelma jatkeen asentamisessa; metalliseen runkoon on piilotettu kaksi lisäpyörää. Jatkeen huipussa olevan pyörän lisäksi kieli kulkee alempana, jatkeen ja kaulan kierukan välissä olevien pyörien kautta ja ohjautuu viritinkoneistoon ilman kierukkaan porattavaa reikää. Asentamisen haitat arvokkaille soittimille on tämäntyyppisellä jatkeella minimoitu. (Kuvassa oleva soitin on Sinfonia Lahden äänenjohtajan Eero Munterin käytössä oleva ainutlaatuinen Guadagnini johon ei olisi voitu ajatellakaan porattavan reikiä.)

Lisäksi metalliin voitiin kaivertaa kapea ja miltei näkymätön kisko johon voidaan pienellä vaivalla

asentaa haluttu määrä lukitusnappeja. Esteettinen puolikin on jokseenkin kunnossa mikäli soittimen virityskoneisto on myös messinginen.

Messinkinen jatke kolmella ohjaavalla pyörällä, KC Strings, Kansas U.S.

Kaavio kolmipyöräisestä jatkeesta; KC Strings

Seuraava kehityssaskel otettiin kun samat suunnittelijat liittivät kiskoon liukuvan, itsepuristuvan lukon.

Liukuva lukko kiskossa

Yleistä jatkeista ja sovelluksista

C-jatkeen evoluutio on ollut varsin nopeaa. Itse sormitettavasta jatkeesta on jo nyt kymmeniä versioita ja lisää syntyy sitä mukaa kuin tarvettakin. Jokainen jatkeita asentava soitinkorjaaja/rakentaja onkin lisännyt keksintöön jotain omaansa. Myös uudenlainen mekanismi on juuri kehitteillä Yhdysvalloissa.

Kontrabasso on suurena ja hankalana jousisoittimena yksi niistä instrumenteista, jonka soittajien kesken yhteenkuuluvuuden tunne on aina ollut varsin vahva. Myös kontrabassoihin erikoistuneet soitinrakentajat ja -korjaajat ovat olleet ikään kuin samaa perhettä, jonka keskuudessa basistien ammattia ja elämää helpottavat innovaatiot ovat syntyneet ja levinneet tehokkaasti.

Jatkeiden yleisyyttä on mielenkiinoista seurata myös orkesterimateriaalien kontrabassostemmoja tarkkailemalla. Suurta osaa orkesteriteosten nuotimateriaaleista ei voi ostaa vaan ne vuokrataan kustantajilta ja samat stemmat kiertävät ympäri orkesterimaailman. Usein on soittajilla tapana kuitata näiden vuokrastemmojen takalehdelle nimensä, orkesteri, esityksen paikka ja päivämäärä, kapellimestari ja solisti jne. Koska jatketta käyttävän basistin on hyvä suunnitella etukäteen missä kohtaa on aikaa avata tai sulkea lukko, hän usein merkitsee myös sen lyijykynällä stemmaan. Merkit vaihtelevat sanallisista muistutuksista erilaisiin nuolisymboleihin, jotka saattavat olla hyvinkin persoonallisia. Joitakin merkin standardoimispyrkimyksiäkin on esiintynyt, joskin lähinnä vain paikallisella tasolla.

Jatkeet Suomessa

Ensimmäiset koneistolliset jatkeet tuotiin Englannista Suomeen 1970-luvun lopulla Helsingin Kaupunginorkesteriin. Fawcettin rautaisia jatkemekanismeja asensi instrumentteihin orkesterin silloinen kontrabassoryhmän äänenjohtaja Jorma Katrama. Osa mekanismeista on vieläkin käytössä. Myös Suomen Kansallisoopperan orkesteri käytti niitä, mutta on sittemmin siirtynyt kokonaan viisikielisiin kontrabassoihin. Jatkeita ja mekanismeja on sittemmin esiintynyt hajanaisesti suomalaisissa orkestereissa. Ainoastaan Sinfonia Lahden kontrabassosektiossa on tällä hetkellä täydellinen sarja itse sormitettavia jatkeita.

Amerikkalaisuus vastaan eurooppalainen perinne

Verrattuna sinänsä luonnollisempaan viisikieliseen jatkeelliset kontrabassot voivat tuntua enemmän tai vähemmän proteesilla varustetulta soittimilta. Kumpikin ratkaisu on kuitenkin vahvasti sidoksissa musiikkikulttuuriin johon se on vakiintunut.

Koska viisikielisen kontrabasson otelauta ja talle kaartuvat loivemmin kuin nelikielisen siinä ei voi käyttää paljon jousenpainetta osumatta viereisiin kieliin. Tämä sopii hyvin saksalaistyyppiseen kontrabassonsoittoon, joka suosii vähäistä jousenpainetta ja joustaa käytetään runsaasti. Näin saadaan aikaan pyöreä ja pehmeä sointi. Soittotapaa tukee myös nk. saksalainen jousityyppi, joka on lähes yksinomaan käytössä saksankielisessä Keski-Euroopassa. Itse asiassa moderni viisikielinen kontrabasso muistuttaa melko tavalla esi-isäänsä violonea. Lisäksi saksalaistyyppisen jousen malli ja ote periytyvät suoraan gambaperheen bassoinstrumenteista. Keskieurooppalainen orkesterikulttuuri on tunnetusti konservatiivinen ja asenne kontrabassoon asennettavaan ulokkeeseen ollut sittemmin varsin kielteinen keksinnön saksalaisesta alkupe-
rämästä huolimatta. Etenkin kun uusi impulssi ja versio tuli uudelta mantereelta ja Britannialta.

Anglosaksisessa musiikkikulttuurissa kontrabassojen äänenmuodostus on suuntautunut projektioon ja voimaa tuotetaan myös lisäämällä jousenpainetta. Nelikielisen basson talle voi olla selvästi jyrkemmän kaarrettu ja antaa näin enemmän operointitilaa jouselle. Vaikka molempia jousityyppejä käytetään, perustuu amerikkalaisten ja brittiläisten kontrabassosektioiden soittotyyli suurelta osin nk. ranskalaisen jousen käyttöön. On siis luonnollista, että vanha saksalainen keksintö säilyi ja kehittyi juuri Yhdysvalloissa ja yleistyi nopeasti muissa englanninkielisissä maissa ympäri maailman. Jatke on eri muodoissaan yleistynyt myös Pohjoismaissa.

Osittain jatkeen ja mekanismien lyhyestä historiasta, mutta varsinkin keksintöjen ilmeisestä käytökelpoisuudesta johtuen ovat likimain kaikki eri versiot käytössä rinta rinnan. Yhdysvalloissa ja Kanadassa esiintyy joissakin kontrabassosektiossa sekä molemmantyyppisiä mekanismeja, että useammanlaisia sormitettavia jatkemalleja.

Petri Lehto

Basson kanssa lentämisen stressi

...ja keinoja sen lieventämiseen sekä siitä hengissä selviämiseen

Harkitsetko ken ties ulkomaille lähtöä joko kesäkurssille, opiskelemaan, keikalle tms...? Itse olen joutunut viime aikoina reissaamaan basson kanssa lentokoneella useampaan otteeseen, joten jos olet lähdössä yksin ensimmäistä kertaa lentomatkalle bassosi kanssa -tai sitten kun sen aika tulee-, niin tässäpä muutama vinkki ja asioita, joita kannattaa huomioida matkasi onnistumisen mahdollistamiseksi:

1) Ensimmäiseksi kannattaa miettiä, onko oman basson mukana kuljettaminen aivan välttämätöntä, vai olisiko paikan päältä mahdollista vuokrata/lainata soitinta. Näin pääset vaivasta kaikkein helpoimmalla.

2) Jos kuitenkin joudut ottamaan oman basson mukaasi, aloita sen lentokuljetuksen järjestäminen jo hyvissä ajoin ennen lähtöpäivääsi.

3) Hanki lentolaatikko(!), koska todennäköisesti joudut joka tapauksessa laittamaan soittimesi matkatavararuumaan. Tietenkin poikkeustapauksia esiintyy myös, mutta niiden varaan ei kannata suunnitelmaansa rakentaa. Laatikot ovat melko kalliita itse ostettaviksi, mutta sopuhintaan niitä voi kysellä vuokrattaviksi mm. paikkakuntasi orkestereilta tai musiikkioppilaitoksista. Mahdollisuuksien mukaan, laatikon väriksi kannattaa valita mieluummin musta kuin valkoinen, koska tummempi laatikko näyttää varsinkin kauempaa katsottuna pienemmältä. Tästä on optisesta harhasta on huomattavaa etua uskotellesasi virkailijalle, että bassosi viime aikaisen dietin johdosta, se painaa vain sellaiset "kymmenkunta" kiloa. Onttohan se joka tapauksessa ainakin sisältä on -vaikkakin iso kokoinen!

4) Jos voit itse vaikuttaa matkustusajankohtaasi, niin on aina eduksi, ettet valitse kaikkein ahtaimmin buukattua lentoa ja ruuhkaisinta aikaa. Lentolippua ostaessasi voit kysyä koneen paikkavarauksilanteesta ja tuolloin on hyvä myös mainita

"isosta matkatavarasta" ja antaa lentolaatikon mitat. Mikäli olet maininnut kontrabasson mukaan ottamisestasi jo lipputilauksen yhteydessä, ei lentoyhtiöllä käsittääkseni ole enää mahdollisuutta kieltäytyä ottamasta bassoa koneeseen lähtöselvityksessä. Tämä ei kuitenkaan aina takaa informaation kulkua perille asti, joten

5) Erityisesti nykyisin kentälle kannattaa vaivautua paikalle jo erittäin hyvissä ajoin. Mitä isompi ja ruuhkaisempi kenttä, sitä enemmän kannattaa varata aikaa. Itse olen ollut yleensä paikalla n. pari tuntia ennen koneen lähtöä.

6) Yritä ottaa niin vähän muita matkatavaroita kuin mahdollista. Yhdestä viikosta nyt selviää aina helposti pelkillä käsimatkatavaroilla ja ainahan periltä voi sitten tarvittaessa ostaa sen, mitä et saanut mahdutettua laukkuusi. Periltä ostaminen/ tavaroitten postittaminen tulee joka tapauksessa halvemmaksi kuin ylikilojen maksaminen lentokoneessa. Jos huomaat olevasi kykenemätön kantamaan kaikkia matkatavaroitasi, on monilla kentillä mahdollista palkata kantaja. Itse en vielä tuota palvelua ole koskaan käyttänyt, mutta sen olemassa olo on hyvä tietää.

7) Älä koskaan vie lentolaatikkoa suoraan lähtöselvitystiskille! Yleensä erikoismatkatavaroille on olemassa hissi, joten basso kannattaa viedä suoraan odottamaan hissille ja aloittaa vasta sitten jonnottaminen lähtöselvitykseen.

8) Tee lähtöselvityksesi itse, mikäli siihen on mahdollisuus! Tuollaisia koneita löytyy ainakin Helsingin-Vantaan lentokentältä. Kokeilin sen käyttöä ensimmäisen kerran elokuussa ja homma toimii! Voit valita paikkasi koneesta itse ja lopuksi kone kysyy ruumaan menevien matkatavaroitten lukumäärää (kiloista ei puhuta mitään). Tuolloin minulla oli vain 1 matkatavara -siis lentolaatikko, johon liimasin itse matkatavaratarrat. Lokakuussa matkustaessani systeemi ei enää onnistunutkaan, sillä virkailija bongasi minut ja halusi välttämättä alkaa tehdä lähtöselvitystä puolestani. Erittäin ystävällistä, mutta....

9) Varaudu sekä henkisesti että taloudellisesti ylikilojen maksamiseen. Jos lasku napsahtaa kohdallesi, tarkoittaa se lähinnä toista lentolipun hintaa, eli satoja euroja. Maksu on suoritettava välittömästi ennen koneeseen pääsyäsi. Inhimillisyyteen vetoaminen saattaa tässäkin tilanteessa auttaa ja joskus virkailijat saattavat suostua kirjoittamaan maksun pienemmästäkin kilomäärästä kuin mistä todellisuudessa on kyse. Pari naisellista kyyneltä on usein tässäkin tilanteessa ollut avuksi ;-)

10)Kaikista varotoimista, järjestämisestä ja stressaamisesta huolimatta kannattaa henkisesti varautua aina myös pahimpaan mahdolliseen, eli siihen, että ruumasta tulee ulos bassolaatikollinen tulitikkuja. Varmista soittimesi vakuutuksen olevan voimassa myös lentokuljetuksen aikana kaikkialla maailmassa!

11) Jos jo nyt alkoi liikaa ahdistaa, niin ainakin minulle on tuonut suunnatonta helpotusta kokeneemmat kollegat, joiden puoleen olen aina hädän suurimmalla hetkellä kääntynyt. Rohkeasti vaan puhelin kouraan! Itse asiassa kaikki kommelukset kuulostavat jälkikäteen vain humoristisilta, vaikka ne eivät siinä tilanteessa yhtään naurattaisikaan.

12)Kaikki epävarmuutta kuljetusasioissa tuntevat voivat myös kääntyä Finnair Cargon puoleen. Puhelinnumero Suomesta soitettaessa on 0800-98080.

13)Älä unohda myöskään pakata matkalaukkuusi muutamaa kiloa onnea ja hyvää tuuria! Kun olet selvinnyt kaikesta lähtöhässäkästä, on aika onnitella itseäsi ja nauttia matkustamisesta!

Totuuden nimessä on mainittava, että itselleni harvoin on sattunut mitään todellisia hankaluuksia ja lentokenttähenkilökunnan kohtelu minua kohtaan on yleensä ollut erittäin asiallista. Helsinki-Vantaalla ei ole koskaan ollut mitään ongelmia, eikä myöskään Finnairilla lentäessäni. Onni on ainakin toistaiseksi ollut vielä myötä myös ylikilojen suhteen, sillä niitä en ole kertaakaan joutunut maksamaan! Berliinistä pois muuttaessani lähtöselvitysvirkailija ehti jo kirjoittaa minulle laskun, minkä seurauksesta aloin itkeä. Pyysin kutsumaan jonkun Finnairin päälliköistä paikalle ja ihmeen onnenkanta-

moisen myötä töissä sattui juuri tuolloin olemaan suomalainen mies, joka puhui vielä savon murretta! Selitin hänelle, että olin ollut vuoden Berliinissä ja tavaraa oli päässyt kertymään. Sitten oli vielä se instrumenttikin....”No kyllähän myö sinut kotiini viedään ja harvoinhan sitä tuommoisia soittopelejä sattuu kuskattavaksi”, oli Finnairin-miehen vastaus ja hän kehoitti saksalaisvirkailijaa repimään ylipainomaksun!

Tuona aikana Berliinissä opiskellessani ei järki paljoakaan päätäni pakottanut, sillä kuljetin bassoni aina ruumassa ilman lentolaatikkoa (ilman vakuutusta myöskin!). Onneksi sen aikainen Pöllmannini ei pelännyt mitään, vaan kulki mukana kil-tisti yhtenä kappaleena. Kerran sain jopa otettua sen mukaani matkustamoon, kun uskottelin henkilökunnalle sen olevan sello! Kone sattui myös tuolloin olemaan puolityhjä. Jos tällainen onni pääsee kohtaamaan, niin ”sello” kannattaa asentaa penkille kaula lattiaa kohti kaikukoppa taivasta kohden. Kyllä se kummasti vaan sinne penkkien väliin uppoaa, eikä ole niin suuri kuin mitä kuvitella voisi.

Yllä olevat vinkit ja tapahtumat perustuvat vain ja ainoastaan omiin kokemuksiini lentomatkustamisen suhteen, mutta olisi mielenkiintoista kuulla myös kokeneemilta kanssamatkustajilta, mitä kaikkea he ovat jättisahioidensa kanssa maailman myrskyissä kokeneet! Materiaalia todennäköisesti olisi olemassa vähintään yhden kirjallisen työn aiheeksi asti.

Tällaisin ajatuksin täältä Sveitsistä tällä kertaa
Eila

Oulun kaupunginorkesterin bassosektio

Maamme ammattiorkesterien bassosektioita esittelevää sarjaa jatkaa Oulu. 125 000 asukkaan kasvukeskus pitää sisällään (mm. edistyneen teknologian ja Kärppien lisäksi) loistavan 59-päisen, maailman pohjoisimman ammattisinfoniaorkesterin. 1800-luvulta lähtien Oulussa on ollut useita yrityksiä saada pysyvää orkesteritoimintaa aikaiseksi. Menestyksekkäisiin yrityksiin kuului vuonna 1901 perustettu Oulun Soitannollinen Seura, jonka orkesteriin kuului parhaimmillaan noin 30 soittajaa. Huippuhetkiin lukeutui säveltäjä **Toivo Kuulan** vierailu kapellimestarin korokkeella kaudella 1910-11. Jopa itse **Sibelius** vieraili Oulussa johtamassa. Kuten monet kerrat aikaisemminkin, toiminta hyytyi myöhemmin varojen puutteeseen.

Uusi, menestyksekkäs yritys pysyvän orkesterin perustamiseksi koitti vuonna 1934, jolloin Oulun Musiikkiyhdistys ry. aloitti toimintansa. Pysyvän aseman nykypäivään asti saavuttanut Oulun Orkesteri antoi ensikonserttinsa vuonna 1937. Kaupunginorkesteri-nimi tuli voimaan vuonna 1954 ja kunnalistuminen tapahtui vuonna 1961.

Nykyinen Oulun kaupunginorkesterin taiteellinen johtaja on **Arvo Volmer**, jonka noin 10 vuoden pituinen urakka Oulussa päättyy syksyllä 2005. Seuraajaa hänelle ei vielä ole päätetty. Päävieraili-

jana toimii **Susanna Mälkki**, jonka paikalla jatkaa syksystä 2005 eteenpäin **Jaakko Kuusisto**.

Orkesterin koti on vuonna 1983 valmistunut Oululaissäveltäjän mukaan nimetty 816 paikkainen Madetojan Sali, jonka akustiikka on erinomainen. Orkesterin levytyksistä mainittakoon **Leevi Madetojan** (1887-1947) koko orkesterituotanto Alba-levymerkille ja tuoreimpana vuonna 2003 julkaistu **Einjuhani Rautavaaran** Auringon talo-oopperan ensilevytys **Mikko Franckin** johdolla Ondine-levymerkille. Orkesterin ohjelmisto ulottuu kamarimusiikista suuriin sinfoniakonsertteihin. Vuosittain tuotetaan oopperaproduktio yhdessä Oulun kaupunginteatterin, konservatorion ja Oulun Ooppera ry:n kanssa. Syksyllä 2004 oli vuorossa **Verdin** Naamiohuvit.

Valtava vaikuttaja paikalliselle bassoelämälle oli orkesterin basisti **Erkki Silvamaa** (1923-1999). Hänen oppilaisiin lukeutui mm. **Jussi Javas** ja **Pekka Laurila**, jotka jatkoivat opintojaan myöhemmin Helsingissä. Vuonna 2000 julkaistu CD-levy Arctic Double Bass on oiva näyte Silvamaan opetustyön hedelmällisyydestä. Levyllä esiintyvät Silvamaan ja Javaksen entiset oppilaat. Kaupunginorkesterin bassomiehistöön on ajan saatossa kuulunut mm. **Risto Rönkä**, **Seppo Uurtimo**, **Einjuhani Takalo-Eskola**, **Eero Sarjaniemi**, **Timo Kakko**, **Jorma Lappalainen**, **Björn Malmqvist**, **Olli Lehtinen**, **Sami Koivukangas**, **Heli Haapakoski**, **Mikko Moilanen** sekä **Juha Kleemola**. Nykyiseen bassosektioon kuuluu **Hannu Murto**, **Harri Sarkkinen**, **Juha Nääppä**, **Anne Lai** ja **Eero Ignatius**.

Oulun kaupunginorkesterin nykyinen bassoryhmä. Oikealta Hannu Murto, Harri Sarkkinen, Juha Nääppä, Anne Lai ja Eero Ignatius.

Hannu Murto aloitti kontrabassonsoiton Oulussa Erkki Silvamaan oppilaana. Hän jatkoi opin-

tojaan Helsingin konservatoriossa Jussi Javaksen johdolla ja osallistui myös useille **Frantisek Postan** mestarikurssseille. Vuodesta 1985 lähtien Hannu on toiminut Oulun kaupunginorkesterin kontrabassoryhmän äänenjohtajana. Vuosina 1990-2000 hän oli Savonlinnan Oopperajuhlaorkesterin jäsen. Murto on kiinnostunut myös barokkimusiikista jota hän on soittanut mm. Oulun Bach-orkesterissa sekä Suomalais-Virolaisessa Barokki-orkesterissa. Hannu on opettanut mm. Länsi-Pohjan musiikkiopistossa, Oulun konservatoriossa ja Oulun Ammattikorkeakoulussa.

Harri Sarkkinen valmistui kontrabassonsoiton opettajaksi vuonna 1985 Oulun konservatoriosta. Oulun kaupunginorkesterin kontrabassoryhmän varaäänijohtajana Harri on toiminut vuodesta 1990. Hänen opettajinaan toimivat Björn Malmqvist, Jussi Javaksen ja **Teppo Hauta-aho**. Opintoja myös mm. Frantisek Postan ja **Jiri Parviaisen** johdolla. Hän on opettanut bassonsoittoa Oulun konservatoriossa vuodesta 1990, Oulun Pop & Jazz konservatoriossa sähkö- ja kontrabassoa vuodesta 2000, Oulun yliopiston musiikkikasvatuksen yksikössä vuodesta 1993. Muusikkona lukuisissa kokoonpanoissa 1970-luvulta alkaen: Mixture, Express, Henry Ojutkangas band (rock, rhythm 'n blues), Kajaani Quartet, Botnia Group, Kantonen & Heinilä Quartet, Camus Nova...(jazz, etc.) Yhteistyötä mm. seuraavien artistien kanssa: James Newton, Mark Levine, Håkan Wehring, Art van Damme, Paroni Paakkunainen, Iiro Rantala, Jukka Linkola, Jukka Perko, Teemu Viinikainen, Antti Sarpila, Markku Rinta-Pollari, Timo Kinnunen... Keikkailua myös laulaja Mari Suomisen jazz-kokoonpanossa, joka on saavuttanut suosiota ympäri Suomen. Teatterimusiikkona eri produktioissa Oulun kaupunginteatterissa vuodesta 1980. Lisäksi studio- TV- ja radiotyöskentelyä. Harrin harrastuksiin kuuluu eri liikuntamuodot ja avantouinti.

Juha Nääppä aloitti kontrabasso-opinnot Oulun musiikkiopistossa vuonna 1978 opettajanaan Erkki Silvamaa. 80-luvun puolessa välissä hän siirtyi Jussi Javaksen oppilaaksi ja suoritti loppututkinnon Oulun konservatoriossa vuonna 1988. Suurena esikuvana on ollut Frantisek Posta, jonka kurssille Juhakin osallistui. Hän on työskennellyt Oulun kaupunginorkesterissa 80-luvun alusta lähtien, vuodesta 1985 lähtien vakituisesti. Nääppä on soit-

tanut väliaikaisesti Tampereen ja Helsingin kaupunginorkestereissa ja Savonlinnan oopperajuhlaorkesterissa. Kamarimusiikkia hän on esittänyt mm. Oulunsalon musiikkijuhlilla. Juha opettaa Oulun konservatoriossa ja Kainuun musiikkiopistossa ja on toiminut opettajana myös Raahen ja Jokilaaksojen musiikkiopistoissa, sekä Mieslahden ja Raudaskylän musiikkileireillä. Juhan vapaa-ajan harrastuksiin kuuluu mm. moottoripyörät ja jousiammunta.

Anne Lai aloitti kontrabassonsoiton Jyväskylän konservatoriossa **Mikko Oinosen** johdolla. Syksyllä 1990 hän siirtyi Sibelius-Akatemiaan, jossa häntä opettivat **Olli Kosonen** ja **Martti Pyrhönen**. Anne suoritti Diplomin vuonna 1996. Hänen opettajanaan on kesäkurssilla ollut mm. Frantisek Posta ja mestarikurssilla **Todor Toshev**. Oulun kaupunginorkesterissa hän aloitti syksyllä 2001. Lai on työskennellyt mm. Tampereen kaupunginorkesterin varaäänijohtajana kauden 96-97, Malmön ja Norrköpingin sinfoniaorkestereissa sekä Jyväskylä Sinfoniassa.

Eero Ignatius aloitti soitonopiskelun Oulussa 9-vuotiaana. Mukana kuvioissa olivat alusta alkaen sekä kontra- että sähköbasso. Kontrabassonsoiton hän aloitti **Tapio Tekoniemen** opissa ja siirtyi myöhemmin nykyiselle opettajalleen Juha Nääppälle Oulun konservatorioon. Kesäleireillä Eero on opiskellut kontrabassonsoittoa mm. Jussi Javaksen, **Juho Martikaisen** ja **Petri Ainalin** tunneilla. Jazz-musiikkia ja sähköbassonsoittoa hän on opiskellut vuodesta 2001 lähtien Oulun konservatorion Pop & Jazz- osastolla Harri Sarkkisen johdolla. Keväällä 2004 Eero kirjoitti itsensä ylioppilaaksi ja suorittaa siviilipalveluksen Oulun kaupunginorkesterin bassonsoittajana kautena 04-05. Eero on Sinfoniaorkesteri Vivon ja Aholansaari-Sinfoniettan jäsen.

Eero Ignatius

Erkki Silvamaan haastattelu 90-luvulta

Erkki Silvamaa (1923-1999) oli kontrabassistina Oulun kaupunginorkesterissa vuosina 1952-1985. Tätä Karjalan poikaa kävivät juttuttamassa 90-luvun lopulla Juha Nääppä ja Teija Laitila.

Oulun kaupunginorkesteri konsertoi Ruotsissa 70-luvun lopulla. Äänenjohtaja Erkki Silvamaa (oik.), Timo Kakko ja Hannu Murto.

Miten tulit aloittaneeksi bassonsoiton?

Olin asemasodan aikana Aunuksessa. Armeija hommasi soittimia ja minä sain basson. Itsekseni opiskelin sitten soittamaan. Korsusta minut ajoivat pois, mutta keittiöparakin nurkassa oli hyvä harjoitella.

Kuinka päädyit juuri Ouluun?

1949 tulin soittokuntaan. Vuosi 1951 meni Seinäjoella, mutta 1952 Oulusta soitettiin, että pitäisi saada orkesteriin basisti. ”Tule nyt ainakin seuraavaan konserttiin...”

Oliko 50-luvun alussa konserttielämä säännöllistä?

Oli ja vilkasta olikin. Meistä oli 18 vakituista soittajaa ja joka sunnuntai pidettiin kaupungintalolla tai Ynnin isossa salissa kansankonsertti. Sinfonia-konsertti oli maanantaisin tai keskiviikkoisin kerran kuukaudessa.

Konserttitoiminta oli siis silloin vilkkaampaa kuin nykyään?

Joo, nykyään se on semmoista virkamieshommaa. Urpo Pesonen oli silloin kapellimestarina ja soittati monipuolista ohjelmaa. Sitten kun hän siirtyi Lahteen, homma vähän tyrehtyi. Ei ne uudet ka-

pellimestarit taitaneet niin monipuolista ohjelmistoa.

Orkesterilaiset tuolloin?

Kapellimestari oli musiikkiopiston ja työväenyhdistyksen yhteisesti palkkaama. Huilisti oli taloudenhoitaja ja basisti nuotistonhoitaja. Sitten oli oboe ja fagotti ja kaksi käyrätorvensoittajaa. Jousipuolella oli hyviä amatöörisoittajia, jotka ravintoloissa paljon soittivat, mm. Ove Nuotio, joka toimi konserttimestarina. Sellistit olivat huippuja (Huom! mm. Seppo Laamanen) Semmoinenkin sellisti kuin Jukka Hapuoja (Maija Hapujan isä) soitti myös viulua, alttoviulua ja pianoa.

Oliko silloin tapana, että orkesterimuusikot soittivat myös kevyttä musiikkia?

Kyllä, kaikki soittivat kaikkea, klassista ja tanssimusiikkia.

Tasa-arvokiintiöiden aikakautena on pakko kysyä, oliko yhtään naista 50-luvun orkesterissa?

Oli, ensiviulunsoittajana oli Aira Lindholm.

Kävittekö kiertueilla?

Ainakin Ruotsissa esiinnyttiin useampaan otteeseen ja mm. Helsingissä parikin kertaa. 1953 esitettiin Verdin Requiem. Maakunnissa reissattiin tietysti.

Mieleepainuvin konserttisi?

Yksi hyvä konsertti oli Ruotsissa 1960-luvulla. Paavo Rautio johti, oli jokin Mozartin sinfonia ja Laamasen Seppo solistina. Meillä oli silloin hyvät viulistit. mm. Olavi Pälli.

Milloinkas oli ensimmäinen orkesterityöhön liittyvä ooppera?

1962 esitettiin Toivoniemessä Aapo Similän Lemminpoika, se oli ensimmäinen. Vanhassa Madetojan salissa esitettiin useampia oopperoita kunnes tuli tämä uusi teatteritalo.

Millainen oli muusikon palkka 50-luvulla, elättikö sillä perheensä?

Minulla oli aina kaikkea muutakin hommaa orkesterityön ohessa, mm. oma baari kaupungintaloa vastapäätä. Ne joilla ei ollut muuta kuin orkesterityö, olivat kyllä tiukoilla.

Kerropas vähän lomista?

Ennätys oli yksi kesäloma. Huhtikuun 15. päivänä oli viimeinen konsertti ja meille sanottiin, että tulkkaa syyskuun 15. päivä töihin. No, mentiin syyskuussa, niin meille ilmoitettiin, että musiikkilautakunnalta on rahat loppu, tulkkaa kuukauden päästä uudelleen.

Olit myös 12 vuotta musiikkilautakunnan jäsen?

Kyllä.

Onko sinulla hyviä juttuja kerrottavaksi?

Juu, vanhalla Madetojan salilla pidettiin harjoitusta ja meillä oli kakkospasuunistina eräs siviiliammattiltaan muurari. Hän oli hyvin vaatimaton ja hiljainen ja valitti kapellimestarin jotain häneltä pyytäessä, että kun hän ei ole ammattilainen. Siihen Pesonen sanoi, että ”kuuluuhan sieltä yhtä ja toista.”

Meillä oli muuan alttoviulisti, jolla toinen jalka oli puujalka. No, hän tuli päissään harjoituksiin ja kapellimestari oli hyvin huolissaan orkesterin maineesta, konska sattumoisin oli kaupungintalolla yhtäaikaan kaupunginvaltuuston kokous. No alttoviulistin olisi pitänyt lähteä kotiin. Tartuin häntä olkapäästä, mutta hänpä tälläsi portaikossa puujalkansa poikittain eikä suostunut lähtemään. Ajattelin, ettei tuolle mitään mahda.

Juha Nääppä ja Teija Laitila

Eric Francett Sundsvallin kamariorkesterin äänenjohtajaksi

Bassolehden toimitus onnittelee Eric Francettia, joka käväisi 19.11.2004 Sundsvallin kamariorkesterin koesoitossa tuloksenaan jättipotti. Sähköpostin välityksellä tavoitettu Eric kuvailee tunnelmaan seuraavasti:

Eila: Jättibasson kokoiset onnittelut työpaikan johdosta!

Eric: Kiitos, kiitos!

Eila: Kerro lisää! Missä se Sundsvall oikein sijaitsee tarkalleen ja millainen orkesteri siellä on?

Eric: Sundsvall on Tukholmasta 400km pohjoiseen, rannikolla. Suurinpiirtein Jyväskylän korkeudella. Minun hommiini kuuluu olla 35 hengen kamariorkesterin bassoäänenjohtajana ja bassoja on kak-

si. Eli johtaminen ei tule olemaan diktatuuria! :) Tämän lisäksi olen Nordia Ensemblen jäsen ja repertuaari liikkuu soolomusiikista kaikenlaiseen muuhun kamarimusiikkiin (11 tai 12 henkilöä bändissä). Voisi vaikka kantaesittää Hauta-ahoa. Unelmasijainti Pohjolassa ja unelmatyö. Sundsvall on aika lailla Pohjoismaiden maantieteellisessä keskipisteessä. Mutta katsotaan löytyykö Susannelle (vaimolle toim.huom.) töitä sieltä. Jos hän ei ole tyytyväinen, ei ole pidemmän päälle hyvä jäädä sinne. Mutta nyt näyttää siltä, että olemme siellä ainakin koeajan. Pidä peukkuja! Helmikuun alussa on Prokofjevin kvintetti ja Crusellin fagotti-basso duetto. Herkkuauku!

Haastatteli Eila Saikkonen

Klubille logo - äänestä nettifoorumilla

Klubin logoksi eli liikemerkiksi on Jouni Kopopnen laatinut kaksi ehdotusta, joista hallitus on päättänyt järjestää yleisöäänestyksen. Molemmat vaihtoehdot ovat yleisvärissävyiltään sinertäviä.

Vaihtoehto 1:

Vaihtoehto 2:

Äänestäminen tapahtuu klubin nettisivuilla, keskustelufoorumissa, osastossa "Sana on vapaa".

Valitse haluamasi vaihtoehto ja klikkaa painiketta "Vote" (äänestä).

Varoituksen sana: älä klikkaa painiketta "View results (null vote)" (katso tulokset - äänestä tyhjä), jos aiot äänestää.

www.kontrabassoklubi.fi

Ajankohtaista

Uusi kunniajäsen

Suomen kontrabassoklubi ry:n Oulussa 13.11. pidetyssä ylimääräisessä kokouksessa päätettiin nimittää Teppo Hauta-aho kunniajäseneksi.

Soitin Laine avasi Helsingissä

Soitin Laine on avannut myymälän Nervanderinkadun ja Pohjoisen rautatienkadun kulmassa, Sibiksen R-talon vieressä, osoite Pohjoinen rautatienkatu 11.

Markneukirchenin kilpailu 19.-28.5.

Avoin kaikille, jotka ovat syntyneet 1.1.1975 jälkeen.

Ilmoittautumiset 31. tammikuuta 2005 mennessä, postileiman päivämäärä riittää, ilmoittautuminen onnistunee myös internetin kautta.

Ohjelmisto, säännöt ja ilmoittautumisohjeet löytyvät kilpailun nettisivuilta sekä saksan- että englanninkielellä:

www.instrumental-competition.de

Myytävänä

Loistavaänänen Otto Rubner -kontrabasso vuodelta 1951. Soitin on erittäin helpposoittainen ja hyvässä kunnossa. D-mesuuri, selkeä ja voimakas ääni. Hinta 6000 Euroa.
Tiedustelut Aapo Juutilainen puh. 044-2892326, e-mail Aapo.Juutilainen@siba.fi

Kontra-C lehden toimitus ja Suomen kontrabassoklubi ry:n hallitus toivottavat lukijoille ja yhdistyksen jäsenille

oikein hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta 2005!

mustavalko kontrasti

SONATA -kontrabassot 1.665€

Koot 1/8-3/4. Hinta sis.
topatun pussin.

DÖRFLER-oppilasjouset alk. 175€

CARBOW- hiilikuitujouset alk. 790€

D'ADDARIO Helicore-kielisarja 125€

Orchestral (light/medium/heavy)

Hybrid (light/medium/heavy)

Pizzicato (medium)

Solo (medium)

PIRASTRO Obligato-kielisarja 142€

Orchestral tai Solo

PIRASTRO Permanent-kielisarja 155€

Orchestral tai Solo

SONATA-kotelo 680€

**Styrofoam-kotelo reppuhih-
noilla ja pyörillä. Tukevampi
vaihtoehto topatulle pussille!**

NUOTTIOSASTOLTA BASISTILLE ESIM:

- Kontrabassen och jag -vihkot alk. 16€
- Jazz Bass Compendium 28€
- J.S.Bach: Soolosellosarjat (bassotranskriptio) 3 osaa, yht. 50€

Tarjoushinnat sisältävät alv:n 22%

**Tutustu Jousisoitinosastomme
laajaan valikoimaan!**

D'Addario

OF THE
PIRASTRO
MULTIPLY
X

sd systems
INSTRUMENT MICROPHONES

Woodwinds

tarkoittaa kontrabassoja ja sen tarvikkeita.

Pikkubassopaketit
(1/10, 1/8 ja 1/4) alk. 1430 e

Unkarilainen 3/4 paketti 1650 e

Lukuisia erikokoisia kontrabassoja aina
tarjolla, myös vanhoja soittimia

Runsa valikoima jousia, stakkeleita,
kielenpitimiä, talloja, pinnapuita,
otelautoja, viritysmekanismeja,

Tiedustelee

Vastaamme kernaasti
kysymyksiisi

Woodwinds Ky

Albertinkatu 17, 00120 Helsinki

puh. 09-6812 150

fax 09-6812 1555

matti.helin@woodwin.pp.fi

www.woodwinds.fi

avoinna ark. 10-17, la 10-14
ma suljettu

Tervetuloa!

